

Смірнова І. О.
*викладач кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

УТВЕРДЖЕННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ – ГОЛОВНИЙ ОBOB'ЯЗОК УКРАЇНИ ЯК ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Конституцією України визначено, що політика держави відображається в таких політико-правових приписах, зокрема: "Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Закріплення в Конституції України соціального і правового принципів держави передбачає всю повноту політичних, соціально-економічних, культурних та інших прав і свобод людини і громадянина. Відтак метою сучасного розвитку українського суспільства є утвердження прав людини і громадянина, забезпечення умов для їх повної реалізації. Основний Закон проголошує: "Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними". Це означає, що більшість прав і свобод, які ми маємо за Конституцією, як загальновизнані у світі стандарти можливої поведінки, належать кожній людині від народження, і суспільство і держава це визнають як факт [1].

Принципово важливим є визнання людини соціальною цінністю: адже це означає, що людина є цінністю не тільки сама для себе, а й для всього суспільства, для соціуму. Причому оскільки ця цінність – найвища, то жодне інше явище не може поціновуватись суспільством вище, ніж людина, не може, так би мовити, перевершити її цінність. Усі інші соціальні цінності мають бути підпорядковані, субординовані цінності людини.

Це, на перший погляд, суто філософське положення може набувати і значного практичного резонансу у випадку, умовно кажучи, конкуренції цінностей: воно дає відповідну орієнтацію державі, тим чи іншим осередкам суспільства, громадським організаціям, іншим суб'єктам (у тому числі й фізичним особам) при розв'язанні ціннісних колізій: не існує такої цінності, заради якої можна було б пожертвувати людиною.

Права і свободи людини – це певні можливості людини, необхідні для задоволення біологічних та соціальних потреб її нормального існування та розвитку в конкретно-історичному соціумі, котрі об'єктивно зумовлюються досягнутим рівнем розвитку суспільства і забезпечені соціальними обов'язками інших суб'єктів. Відмінність між правами і свободами людини є

не абсолютною, а відносною.

Гарантії прав і свобод людини – це такі явища, які сприяють здійсненню прав і свобод людини, забезпечують їх охорону та захист. Згадка про такі гарантії зобов'язує державу не тільки проголошувати, декларувати у конституції й інших законах права і свободи, але й дбати, піклуватись про їхню здійсненність, можливість реалізації [4].

Україна як демократична і правова держава закріпила принцип поваги і непорушності прав та свобод людини, утвердження і забезпечення яких є головним обов'язком держави. Конституційний принцип правової держави вимагає від неї утримуватися від обмеження загальноновизнаних прав і свобод людини і громадянина, в тому числі майнових прав [1].

Конституційний Суд України виходить із того, що Україна як правова держава має своїм пріоритетом гарантування прав і свобод людини і громадянина. З цією метою держава зобов'язана запроваджувати юридичне регулювання, яке відповідає конституційним нормам і принципам, необхідне для забезпечення реалізації прав і свобод кожної особи та їх ефективного поновлення. При цьому окремі конституційні цінності, зокрема недоторканність людини як гарантія від посягань з боку інших осіб на права і свободи, насамперед основоположне право на свободу, потребують посиленних гарантій їх захисту [3].

Конституційний Суд України стоїть на захисті прав людини і громадянина та знаходиться поза політикою, діє виключно в інтересах українського народу та служить виключно Конституції України, а не політичним партіям [2].

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>.

2. Закон України «Конституційний суд України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

3. Практика Конституційного суду України: Рішення. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/312-pryncyp-garantovanosti-prav>.

4. Про відновлення дії окремих положень Конституції України : Закон України від 21.02.2014 р. № 742-VII.